Araştırma / *Original article*

C Tipi Davranış Ölçeğinin Türkçeye uyarlama, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması

Özlem BOZO,[1] Tuğba YILMAZ,[2] Ece TATHAN[2]

ÖZET

Amaç: *Meme kanserinin yaygın kanser türlerinden biri olması, risk etkenlerinin araştırılmasını önemli kılmaktadır. Risk etkenlerinden biri olduğu belirtilen C tipi kişilik özellikleri hakkındaki çalışmaların sonuçları tartışmalıdır. C tipi kişilik, kendini feda etme ve duygularını ifade edememe alt faktörlerini içermektedir. Bu çalışmada C tipi kişilik özelliklerinin Türk kadın meme kanseri hastalarında ölçülebilmesi için C Tipi Davranış Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.* ***Yöntem:*** *Yüz bir Türk kadın meme kanseri hastası ile 99 kanser hastası olmayan kontrol grubuna C Tipi Davranış Ölçeği, Toronto Alekstimi Ölçeği ve Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğinin dışa dönüklük alt ölçeği uygulanmıştır. Birinci uygulamadan bir ay sonra test-tekrar test güvenilirliğini ölçmek amacıyla katılımcılara C Tipi Davranış Ölçeği tekrar uygulanmıştır.* ***Bulgular:*** *Yapılan faktör analizi sonucunda, özgün ölçekle örtüşen ve kendini feda etme ile duygularını ifade edememe boyutlarını içeren iki faktörlü yapı doğrulanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.81, test-tekrar test güvenilirliği 0.87 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayılarının 0.80-0.86 arasında değiştiği belirlenmiştir. Ölçeğin ayrışan geçerliliğini test etmek için Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğinin dışa dönüklük alt ölçeği ($r=-0.24$, $p<0.05$), birleşen geçerliliğini test etmek için Toronto Aleksitimi Ölçeği ($r=0.52$, $p<0.01$) kullanılmıştır.* ***Tartışma:*** *Çalışmanın sonuçları C Tipi Davranış Ölçeğinin Türkçe formunun yeterli güvenilirlik ve geçerlilik değerlerine sahip olduğunu göstermiştir.* ***(Anadolu Psikiyatri Dergisi 2012; 13:145-150)***

Anahtar sözcükler: *C tipi kişilik, meme kanseri, risk etkenleri, kişilik*

Adaptation, reliability and validity study of Type C Behavior Scale

ABSTRACT

Objective: *The fact that breast cancer is a common type of cancer necessitates the research on the risk factors of it. Studies about type C personality, which is stated to be a risk factor for breast cancer, yielded controversial results regarding type C personality-cancer development relationship. Type C personality has two factors, namely self sacrificing behavior and emotional non-expressiveness. To measure type C personality traits in Turkish breast cancer patients, adaptation of Type C Behavior-TCB Scale and examination of its reliability and validity were necessary.* ***Methods:*** *One hundred and one Turkish breast cancer patients and a control group which consisted of 99 participants, who were not cancer patients, received Type C Personality Scale, Toronto Alexithymia Scale, and extraversion subscale of Basic Personality Traits Inventory. One month after the first application, Type C Personality Scale was readministrated to measure test-retest reliability of the scale.* ***Findings:*** *Factor analysis confirmed the exact fit of the two-factor model. While the internal consistency reliability of the whole scale was 0.81, test retest reliability of the whole scale was 0.87. The internal consistency reliabilities of subscales were ranged between 0.80 and 0.86. In order to test divergent validity of the scale, extraversion subscale of the Basic Personality Traits Inventory ($r=-0.24$, $p<0.05$), and to test convergent validity of the scale, Toronto Alexithymia Scale ($r=0.52$, $p<0.01$) were used.* ***Discussion:*** *The results of the study indicate that Turkish adaptation of the Type C Personality Scale has satisfactory reliability and validity values.* ***(Anatolian Journal of Psychiatry 2012; 13:145-150)***

Key words: *Type C Personality, breast cancer, risk factors, personality*

[1] Doç.Dr., [2] Psk., Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Ankara
Yazışma adresi / *Adress for correspondence:*
Doç.Dr. Özlem BOZO, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü, Çankaya İlçesi Üniversiteler Mahallesi Dumlupınar Bulvarı No.1 06800 Ankara
E-mail: bozo@metu.edu.tr
Geliş tarihi: 11 Ağustos 2011, Kabul tarihi: 04 Ocak 2012

GİRİŞ

Kanser günümüzde en yaygın sağlık sorunlarından biri olup, her yaş grubundan insanın ölümüne yol açabilmektedir. Yapılan araştırmalar kanser olgularında, beklenen yeni kanser olgularında ve kanser nedenli ölümlerin sayılarında artış konusunda çarpıcı veriler ortaya koymaktadır.[1,2] Kadınlarda kanser olgularının yaygınlığı incelendiğinde, bulgular olguların çoğunun meme kanseri türü altında toplandığını göstermektedir.[2]. Bu bulgular Türk Tabipler Birliği'nin Türkiye'de kadın kanser hastalarında meme kanserinin en yaygın tür olduğunu açıklaması ile de desteklenmiştir.[3] Meme kanserinin yaygın ve ölümcül bir hastalık olması nedeniyle risk etkenlerinin tanımlanması oldukça önem kazanmaktadır.

Literatürde meme kanseri risk etkenleri irdelendiğinde, bu etkenlerin bedensel (cinsiyet, yaş ve genetik etkenler), ruhsal (algı ve davranış) ve toplumsal (sosyal değerler, sosyal sınıf ve istihdam) boyutlar altında gruplanabileceği görülmektedir. Bu durum sağlık ve hastalıkların nedenlerini açıklamak amacıyla öne sürülen bir model olan biyopsikososyal model[4] ile paralellik göstermektedir. Meme kanseri risk etkenlerinden ruhsal boyut içinde belirtilen etkenler arasında kansere yatkın kişilik tipi de yer alabilir. Million'un kişilik modeline göre yapılan bir araştırmada, bazı kişilik tiplerinin duygusal instabilite ve toplumsal ilişkilerde duygularını engelleme eğilimi ile öne çıktığını ve bu kişilik tiplerinin kötü sağlık ve hatta hastalık gelişimini destekleyebileceği belirtilmiştir.[5] Kanser literatüründe söz konusu bu kişilik tipi, 'C tipi kişilik' olarak adlandırılmıştır. C tipi kişilik, Ogden tarafından edilgenlik, sakinlik, kendine yardım edememe, genelde diğer insanlara odaklanarak yaşama ve kendi duygularını ifade etme açısından zayıf olma gibi özelliklerle betimlenmektedir.[6] Temoshok ve Dreher ise, bu kişilik tipine sahip kişilerin duygularını ifade etmekte zorlandıklarını, başka kişilerin dediklerine katılmasalar da onayladıklarını ve onlara uyduklarını, kaygı ve öfkelerini bastırdıklarını, diğer insanları memnun etmek istediklerini belirtmiştir.[7]

C tipi kişiliğin meme kanseri oluşumu üzerindeki etkisini araştıran çalışmalar tartışmalı sonuçlar vermiştir. Eysenck, C tipi kişiliğin kansere neden olan bir kişilik türü olduğunu öne sürmüş;[8] yapılan başka bir araştırma da C tipi kişilik özelliklerinin kanser sürecinde ölüm oranını yordadığını göstermiştir.[7] Benzer şekilde, Temoshok'un çalışmalarında C tipi kişilik, kanserin daha kolay ve daha hızlı şekilde gelişmesi açısından bir risk etkeni olarak belirtilmiştir.[9] Bleiker ve ark. ise, C tipi kişiliğin bütününün aksine, C tipi kişiliğin alt faktörlerinden duygularını ifade edememenin (emotional non-expressiveness) meme kanseri için bir risk etkeni olduğunu ortaya koymuştur.[10] Diğer bir araştırma, C tipi kişiliği oluşturan iki faktörün de (kendini feda etme ve duygularını ifade edememe) meme kanseri oluşumunu etkilemediğini öne sürmüştür.[11]

C tipi kişiliği oluşturan kendini feda etme (self-sacrificing behavior), kişinin kendi gereksinmelerini ikinci plana atması, diğer kişilere ve onların gereksinmelerine daha fazla önem vermesi ile ilintilidir. Bu nedenle kişi dışa odaklı bir yaşam sürdürmekte ve kendi gereksinmelerini göz ardı ederek gereğinden fazla diğer kişilerle ilgilenmektedir. C tipi kişiliği oluşturan diğer faktör olan duygularını ifade edememe (emotional nonexpressiveness), kişinin kaygı ve öfkesini bastırma ve bu negatif duyguları ifade etmeyerek çevredekilerle uyum içinde olması, çevresindekileri üzmeme isteği ile ilişkilidir. C tipi kişiliğin kendini feda etme ve duygularını ifade edememe alt faktörlerinin ülkemizde meme kanseri olan kadınlarda risk etkeni olup olmadığının araştırılması, literatürde süregelen bu tartışmalara katılmak açısından önemlidir ve bu tür bir araştırmanın yapılması, C tipi kişiliği güvenilir bir şekilde ölçen bir ölçeğin kullanılmasını gerektirmektedir. Bu amaçla, Kurrass tarafından geliştirilen C Tipi Davranış Ölçeğinin (Type C Behavior-TCB) Türkçeye uyarlanması gerekmiştir.[12] Bu çalışmanın amacı, C Tipi Davranış Ölçeğinin[12] çeviri-geri çeviri yöntemi[13] ile Türkçeye uyarlanması, güvenilirlik ve geçerlilik ölçütlerinin hesaplanmasıdır.

YÖNTEM

Örneklem

Çalışmanın örneklemi, meme kanseri tanısı konmuş 101 kadın katılımcı ve kontrol grubunu oluşturan kanser hastası olmayan 99 kadın katılımcı olmak üzere toplam 200 kişiden oluşmuştur.

Veri toplama araçları

Kullanılan anket seti Demografik Bilgi Formu, C Tipi Davranış Ölçeği, Toronto Aleksitimi Ölçeği ve Temel Kişilik Özellikleri Ölçeğini içermektedir.

Demografik Bilgi Formu: Demografik bilgi formu iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde yaş, eğitim durumu, medeni durum, gelir durumu ve meslek durumu ile ilgili sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise, kişinin hastalık ve tedavi süreci ile ilgili sorulara yer verilmiştir. Kontrol grubunun demografik bilgi formu sadece birinci bölümü içermektedir.

C Tipi Davranış Ölçeği (CTDÖ) (Type C Behavior-TCB): Bu çalışmada Kurrass'ın geliştirdiği 12 maddeden oluşan C Tipi Davranış Ölçeği kullanılmıştır. Sorular, 'bana hiç benzemiyor' ve 'bana çok benziyor' arasında değişen dörtlü Likert tipi bir

ölçek üzerinde değerlendirilmektedir.[12] Kendini feda etme ve duygularını ifade edememeyi değerlendiren ölçek, kanser hastalarında C tipi davranışı ölçer. Ölçekteki yedi madde kendini feda etmeyi ölçerken, kalan beş madde duygularını ifade edememeyi ölçmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Kurrass tarafından kendini feda etme alt ölçeği için 0.77, duygularını ifade edememe alt ölçeği için 0.66 olarak bulunmuştur. TCB ile King ve Emmons tarafından geliştirilen Duygu İfadesi Ölçeği[14] arasında negatif korelasyon bulunurken, CTDÖ ile Bagby ve ark. tarafından geliştirilen Toronto Aleksitimi Ölçeği[15] arasında pozitif korelasyon bulunarak birleşen geçerlilik ve ayrışan geçerlilik sağlanmıştır.[12] Ölçek Türkçeye yazarlar tarafından uyarlanmıştır.

Toronto Aleksitimi Ölçeği: Kanser hastalarının duygu ifadelerinde yaşadıkları güçlükleri ölçmek ve böylece CTDÖ'nün birleşen geçerliliğini test etmek amacıyla Toronto Aleksitimi Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek 'kişinin duygularını ve bedensel duyumlarını ayırt edebilme ve tanıyabilme,' 'kişinin iç yaşantılarından çok dış olaylara yönelik düşünmesi,' 'duygularını sözel olarak ifade edebilme' ve 'hayal kurma yeteneği' olmak üzere duygu ifadesizliğini dört boyutta incelemektedir.[16] Yirmi altı maddeden oluşan ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı 0.79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin her maddesi beş aralıklı Likert tipi ölçek üzerinde, 1 (kesinlikle uygun değil) ve 5 (kesinlikle uygun) şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçek dilimize Dereboy[17,18] tarafından uyarlanmış, iç tutarlılık katsayısı 0.70 olarak bulunmuştur.[19] Ölçek Beck Depresyon Ölçeği, Pozitif ve Negatif Duygu Ölçeğinin negatif duygulanım faktörü ile pozitif korelasyon, aynı ölçeğin pozitif duygulanım faktörü ile negatif korelasyon göstererek birleşen geçerlilik ve ayrışan geçerlilik sağlamıştır.[19]

Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ): Katılımcıların kişilik özelliklerinden dışa dönüklük alt boyutunu ölçmek ve böylece C Tipi Davranış Ölçeğinin ayrışan geçerliliğini test etmek amacıyla Gençöz ve Öncül tarafından geliştirilen[20] TKÖÖ kullanılmıştır. Ölçek dışa dönüklük, sorumluluk, uyumluluk, nörotisizm-duygusal tutarlılık, açıklık/akıl, olumsuz değerlik olmak üzere altı alt boyut içerir. Ölçek 45 maddeden oluşup her madde beşli Likert tipi ölçek üzerinde 1 (hiç uygun değil) ve 5 (çok uygun) şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin iç tutarlılığı altı alt ölçek için 0.71-0.89 arasında değişmektedir. Test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise altı faktör için 0.71-0.84 arasındadır. TKÖÖ'nün Rosenberg Öz-Güven Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği, Liebowitz Sosyal Kaygı Ölçeği, Kontrol Odağı Ölçeği, Başetme Yöntemleri Ölçeği, Pozitif-Negatif Duygu Ölçeği, Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği ve Güvence Arama Ölçeği ile gösterdiği korelasyonlar ile ölçüt bağıntılı geçerlilik sağlanmıştır.

İşlem

Ölçeğin Türkçe uyarlamasını yapmak için çevirigeri çeviri yöntemi[5] kullanılmıştır. Ölçeğin özgün formu iki çevirmen tarafından birbirinden bağımsız olarak Türkçeye çevrilmiştir. Özgün maddeleri temsil eden en iyi çeviri maddelerin seçilip hem Türkçeye, hem de İngilizceye aynı derecede hakim bir psikolog tarafından yeniden İngilizceye çevrilmesi ve özgün maddelerle karşılaştırılması yoluyla ölçek son haline getirilmiştir.

Meme kanseri olan kadın hastaların ölçekleri doldurmaları istenmiştir. Çalışmaya sadece bilgilendirilmiş onay formunu okuyup katılmayı kabul eden kişiler alınmıştır. Ölçekleri doldurmak ortalama 25 dakika sürmüştür. Karşılaştırma amacıyla oluşturulan ve meme kanseri olmayan kontrol grubuna tesadüfi örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Doksan dokuz kişiden oluşan kontrol grubundan elde edilen CTDÖ verileri yapılan faktör analizine ve güvenilirlik analizlerine katılmıştır.

BULGULAR

C Tipi Davranış Ölçeği

Önce, 99 kişilik bir örnekleme uygulanan CTDÖ'nün 12 maddesine varimax döndürmeli temel bileşenler analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda Kaiser ölçütünü kullanarak özdeğerleri 1'in üzerinde olan iki faktör çıkmıştır. Elde edilen faktörler toplam varyansın %56.09'unu açıklamıştır. CTDÖ'nün maddelerine uygulanan faktör analizi sonucunda ortaya çıkan madde yükleri, ortak katkıları, özdeğerler ve açıklanan varyansın oranları Tablo 1'de gösterilmiştir.

İlk faktör kendini feda etme olarak adlandırılmıştır. Kesme noktası 0.61 olan bu faktör yedi maddeden oluşmuş ve toplam varyansın %31'ini açıklamıştır. Duygularını ifade edememe olarak adlandırılan ikinci faktör beş maddeden oluşmuş ve toplam varyansın %25'ini açıklamıştır. Faktör analizi sonuçlarına göre CTDÖ'nün yapı geçerliğine sahip olduğu söylenebilir.

CTDÖ'nün Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Güvenilirlik analizinin sonuçları CTDÖ için Tablo 2'de; kendini feda etme ve duygularını ifade edememe alt ölçekleri için Tablo 3'te gösterilmektedir. Test-tekrar test güvenilirliği kontrol grubundan 61 katılımcıya ölçeğin bir ay arayla yeniden uygulanmasıyla çalışılmış ve ölçeğin test-tekrar test güvenirliğine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 1. C Tipi Davranış Ölçeğinin faktör örüntüsü

Madde	Faktör 1	Faktör 2
4. Başkalarının ihtiyaçlarının, kendi ihtiyaçlarımdan daha önemli olduğunu düşünürüm.	0.80	0.16
2. Başkalarına kendim için yaptıklarımdan daha fazlasını yaparım.	0.79	0.21
7. Başkalarına yardım edebilmek uğruna kendi ihtiyaçlarımı feda ederim.	0.76	0.20
3. Başkalarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarımdan daha üstün görmeyi görevim gibi düşünürüm.	0.75	0.19
6. Çok verici olduğum söylenir.	0.68	-0.10
1. Kendi ihtiyaçlarımı bile göz ardı ederek, başkalarına yardım etmek için çizdiğim yolun dışına çıkarım.	0.70	-0.15
5. Önce kendi ihtiyaçlarıma, sonra başkalarının ihtiyaçlarına odaklanmam gerektiğini düşünürüm.	0.61	0.08
9. Başkalarına duygularımdan bahsetmeyi severim.	0.09	0.85
8. Başkasına kendimi nasıl hissettiğimi söyleme konusunda sıkıntı duyarım.	0.10	0.80
11.Stresten bunaldığım zamanlarda, tavsiye almak için arkadaşlarıma veya aileme giderim.	0.08	0.76
10.Ne kadar üzgün olursam olayım, bunu rahatlıkla başkalarına yansıtamam.	0.11	0.69
12.Hayatım boyunca, yoğun duygularımı ifade etmeme imkan verilmiştir.	0.00	0.61
Özdeğer	4.21	2.51
Açıklanan varyans	0.31	0.25
Alfa katsayısı	0.85	0.81

Faktör 1: Kendini feda etme; Faktör 2: Duygularını ifade edememe

Tablo 2. C Tipi Davranış Ölçeğinin güvenilirlik analizi

Madde	Madde-toplam korelasyonu	Ort.±SS	Madde çıktığında alfa değeri
1	0.32	1.14±0.73	0.81
2	0.63	1.17±0.90	0.79
3	0.56	0.63±0.69	0.80
4	0.60	0.62±0.72	0.79
5	0.39	1.54±0.90	0.81
6	0.35	1.72±0.77	0.81
7	0.60	1.13±0.76	0.79
8	0.48	0.78±0.96	0.80
9	0.53	1.34±0.96	0.80
10	0.42	0.95±0.97	0.81
11	0.46	0.99±0.98	0.80
12	0.31	1.06±0.90	0.82
Tüm ölçek		13.02±5.94	

Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.82'dir.

(r=0.87, p<0.01). CTDÖ'nün ayrışan geçerliliğini test etmek için TKÖ'nün dışa dönüklük alt ölçeği ile (r=-0.24, p<0.05), birleşen geçerliliğini test etmek için ise Toronto Aleksitimi Ölçeği ile (r=0.52, p<0.01) korelasyon katsayıları incelenmiş ve bu ölçeğin hem birleşen, hem de ayrışan geçerliliğe sahip olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 4). Bu sonuçlara bakılarak, C tipi davranış özellikleri arttıkça, dışa dönüklük özelliklerinin azalmakta ve duygularını ifade edememenin artmakta olduğu söylenebilir.

Grup karşılaştırmaları

Bağımsız grup t-testi kullanılarak yapılan analizler-

Tablo 3. C Tipi Davranış Ölçeğinin alt ölçeklerinin güvenilirlik analizi

Madde	Madde-toplam korelasyonu	Ort.±SS	Madde çıktığında alfa değeri
Kendini feda etme*			
4	0.62	0.72±0.82	0.72
2	1.17	0.90±0.82	0.71
7	1.13	0.76±0.82	0.68
3	0.63	0.69±0.83	0.65
6	1.14	0.73±0.84	0.55
1	1.72	0.77±0.84	0.54
5	1.54	0.90±0.85	0.50
Tüm alt ölçek		7.94±4.01	
Duygularını ifade edememe**			
8	1.34	0.96±0.72	0.74
9	0.74	0.96±0.76	0.64
10	0.99	0.98±0.76	0.62
11	0.95	0.97±0.79	0.53
12	1.06	0.90±0.81	0.45
Tüm alt ölçek		5.08±3.60	

** Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.85, ** 0.81'dir.*

Tablo 4. Ayrışan ve birleşen geçerlilik değerleri için kullanılan ölçeklerin korelasyon katsayıları

	CTDÖ	TAÖ	TKÖ-D
CTDÖ	(0.82)		
TAÖ	0.52**	(0.76)	
TKÖ-D	-0.24*	-0.48**	(0.87)

* p<0.05, ** p<0.01; CTDÖ: C Tipi Davranış Ölçeği, TAÖ: Toronto Aleksitimi Ölçeği, TKÖ-D: Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği dışa dönüklük faktörü; Parantez içindeki değerler ilgili ölçeklerin alfa iç tutarlık katsayısını göstermektedir.

Tablo 5. Meme kanseri hastaları ve kanser hastası olmayanlar için t-testi sonuçları

	Kanser hastası olanlar Ort.±SS	Kanser hastası olmayanlar Ort.±SS	tn	p
Kendini feda etme alt ölçeği	15.36±4.48	7.94±4.01	12.33	0.001
Duygularını ifade edememe alt ölçeği	9.24±3.86	5.08±3.60	7.87	0.001

de meme kanseri hastası olanlar ile olmayanlar

CTDÖ'nün iki alt ölçeği üzerinden karşılaştırılmıştır (Tablo 5). Meme kanseri hastaları ile kanser hastası olmayanlar arasında kendini feda etme alt ölçeği puanlarında (t_{198}=12.33, p<0.001) ve duygularını ifade edememe alt ölçeği puanlarında (t_{198}=7.87, p<0.001) anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Meme kanseri olanlar kendini feda etme alt ölçeğinden (15.36±4.48), kanser hastası olmayanlara göre (7.93±4.01) anlamlı düzeyde yüksek puanlar almıştır. Benzer şekilde, meme kanseri olanlar duygularını ifade edememe alt ölçeğinden (9.24±3.86), kanser hastası olmayanlara göre (5.08±3.60) anlamlı düzeyde yüksek puanlar almıştır. Bu sonuçlar ölçüt geçerliliğine de işaret etmektedir.

TARTIŞMA

Söz konusu çalışma, C tipi davranış özelliklerinin meme kanseri oluşumu için risk etkeni olup olmadığını belirlemek amacı ile Kurrass tarafından geliştirilen ve özgün sürümü İngilizce olan C Tipi Davranış Ölçeğinin[12] Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirliğinin belirlenmesi için yapılmıştır. Araştırma, meme kanseri olan 101 kadın ve kontrol grubunu oluşturan kanser hastası olmayan 99 kadın katılımcı olmak üzere toplam 200 kişinin veri araçlarını doldurmaları ile yürütülmüştür. Bütün katılımcıların bilgilendirilmiş onayı alınmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması çeviri-geri çeviri yöntemi ile yapılmıştır.[13] Analizlere göre, CTDÖ'nün Türkçe versiyonunun yeterli psikometrik özelliklere sahip olduğu sonucuna varılabilir.

Çalışmanın sonuçları, ölçeğin İngilizce özgün sürümü ile yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışması[12] ile tutarlıdır. Kurrass, varimax döndürmeli temel bileşenler analizi ile CTDÖ'nün iki alt faktörden oluştuğunu ve birden yediye kadar olan maddelerin faktör yüklerine bakılarak bu maddelerin 'kendini feda etme' alt ölçeğini; sekizden on ikinci maddeye kadar olan maddelerin ise faktör yüklerine bakarak 'duygularını ifade edememe' alt ölçeği altında toplandığını belirtmiştir.[12] CTDÖ'yü Türkçeye uyarlama çalışmasının bulguları, özgün ölçeğin psikometrik özellikleri ile paralellik göstermektedir.

Meme kanser hastası olan katılımcıların kanser hastalığı olmayan kişilerle karşılaştırılması, ölçeğin kanser hastası olanları olmayanlardan ayırt edebileceğini göstermiştir. İki alt ölçek için de kanser hastası olan ve olmayan kontrol grubu arasında anlamlı farkın bulunması, literatürdeki C tipi davranış özelliklerinin kanser oluşumunu desteklediğini ve dolayısıyla kanser hastası olan ve olmayan gruplar arasında C tipi kişilik açısından anlamlı bir fark olabileceğini gösteren araştırmaları5,7,8 destekler niteliktedir. Bu bulgular, kanser hastası olan kişilerin olmayanlara göre duygusal anlamda diğer kişilere uyum sağlama ve onların duygularını onaylama, kendini diğer kişiler için feda etme, diğer kişileri kendinden daha çok düşünme ve duygularını daha az ifade etme gibi özelliklere sahip olduğuna işaret etmektedir.

Çalışma CTDÖ'nün Türk grupları kullanılarak Türkçeye uyarlamasını sağlamasına rağmen çalışmanın bazı sınırlılıkları vardır. Bu sınırlılıklardan ilki, kanser hastası grubunun meme kanseri dışında diğer kanser türlerini de içeren daha geniş bir örnekleme sahip olamayışıdır. Farklı kanser türlerine sahip hastaları da içeren, daha geniş bir örneklem ile yürütülecek diğer çalışmalar, ölçeğin Türkçe uyarlaması üzerine daha kapsamlı bilgiler sağlayabilir. Sonuç olarak çalışma, kanser hastalarının kişilik özellikleri dolayısıyla davranışları ve duygularını ifade etme tarzları ile ilgili bilgiler sağlamaktadır. Bu bakımdan CTDÖ, kanser hastalarının veya kanser riski taşıyan kişilerin davranış örüntülerinin değerlendirilmesi, kişinin kanser hastalığına yatkın olan özelliklerinin farkına varması ve bu özelliklerin yönetimi açısından yardımcı olabilecek bir araçtır. Bu yararının yanı sıra, ölçek, kanser hastaları ile çalışan psikolog, psikiyatrist, sosyal hizmet uzmanı ve psikiyatri hemşireleri gibi meslek gruplarının hastalarında kanser oluşumuna yatkınlık gösteren kişilik özelliklerini/davranış örüntülerini taraması ve sonrasında bunların pekiştirilmesini önleme ve alternatif davranış örüntülerinin kazandırılmasına yönelik geliştirilecek eğitim/girişim programları için yardımcı olabilecek niteliktedir.

KAYNAKLAR

1. *American Cancer Society. Breast cancer facts and figures 2005-2006. 2005. 4 Ekim 2008'de http://www.cancer.org/downloads/STT/CAFF2005BrF.pdf adresinden indirildi.*
2. *International Agency for Research on Cancer. Cancer Incidence, Mortality and Prevalence Worldwide (Issue Brief No. 5), Lyon, 2004.*
3. *Turkish Medical Association. Türkiye Sağlık İstatistikleri 2006. http://www.ttb.org.tr/kutuphane/istatistik2006.pdf 04 Ekim 2008'de adresinden indirildi*
4. *Engel GL. The need for a new medical model: a challenge for biomedicine. Science 1977; 196:129-136.*
5. *Dresch V, Sanches-Lopez MDP, Aparicio-Garcia M. Personality styles that either protect or make individuals' health more vulnerable in a Portuguese sample. Soc Behav Personal 2008; 36:1411-1422.*
6. *Ogden J. Health Psychology A Textbook. New York, McGraw-Hill Education, 2004.*
7. *Temoshok L, Dreher H. The type C connection: the behavioral links to cancer and your health. Noetic Sciences Review 1993; 25:21-26.*
8. *Eysenck HJ. Cancer, personality and stress: Prediction and prevention. Adv Behav Res Ther 1994; 16(Suppl.3):162-215.*
9. *Temoshok L. Personality, coping style, emotion and cancer: towards and integrative model. Cancer Surv 1987; 6 (Suppl.3):545-567.*
10. *Bleiker EMA, van der Ploeg HM, Hendriks JHCL, Ader HJ. Personality factors and breast cancer development: a prospective longitudinal study. J Natl Cancer Inst 1996; 88:1478-1482.*
11. *Bleiker EMA, Hendriks JHCL, Otten JDM, Verbeek ALM, van der Ploeg HM. Personality factors and breast cancer risk: a 13-year follow-up. J Natl Cancer Inst 2008; 100:213-218.*
12. *Kurrass J. The development of a behavioral measure of Type C. 2004. 04 Ekim 2008'de http://www.foliospaces.com/artefact/file/download.php?file=40680&view=9023 adresinden indirildi.*
13. *Brislin RW, Lonner WJ, Thorndike RM. Cross-Cultural Research Methods. New York, Wiley, 1973.*
14. *King LA, Emmons RA. Conflict over emotional expression: psychological and physical correlates. J Pers Soc Psychol 1990; 58:864-877.*
15. *Bagby MR, Taylor GJ, Parker JDA. The twenty item Toronto alexithymia scale II: convergent, discriminant, and concurrent validity. J Psychosom Res 1993; 3(Suppl.1):33-44.*
16. *Taylor GJ, Ryan D ve Bagby RM. Toward the development of a new self-report alexithymia scale. Psychother Psychosom 1985; 44:191-199.*
17. *Dereboy İF. Aleksitimi Özbildirim Ölçeklerinin Psikometrik Özellikleri Üzerine Bir Çalışma. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, 1990.*
18. *Dereboy İF. Aleksitimi: bir gözden geçirme. Turk Psikiyatri Derg 1991; 1:157-165.*
19. *Motan İ, Gençöz T. Aleksitimi boyutlarının depresyon ve anksiyete belirtisi ile ilişkileri. Turk Psikiyatri Derg 2007; 18:333-343.*
20. *Öncül Ö. Roles of Basic Personality Traits, Schema Coping Responses, and Toxic Childhood Experiences on Antisocial, Borderline, and Psychopathic Personality Characteristics. Unpublished Master's Thesis, Ankara, Middle East Technical University, 2008.*